

ศึกษาวิเคราะห์การปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจโก)

AN ANALITICAL STUDY OF MEDITATION PRACTICE IN LINE OF PHRA

SUBROMMAYANTHERA(KRUBA BROMMA BRAHMMACAKKO)

พระครูกัลยาณปริยัติกิจ (อำนาจ กุลยานธโร)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

Phramahaaamnart@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง ศึกษาวิเคราะห์การปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจโก) มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาประวัติการปฏิบัติกรรมฐานของพระสุพรหมยานเถร 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์การปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถร 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลการปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถร การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายบรรพชิต คฤหัสถ์ จำนวน 12 รูป/คน

ผลการศึกษาพบว่า พระสุพรหมยานเถร เป็นพระนักปฏิบัติธรรม ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเคร่งครัด ในพระธรรมวินัย มีความมักน้อยสันโดษ มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจริยวัตรสำรวมเรียบร้อยสงบเสงี่ยม ถืออุตงศ์เป็นวัตร ได้แก่ 1) ฉ้นมือเดียวเป็นวัตร 2) อยู่ป่าเป็นวัตร 3) บิณฑบาตเป็นวัตร และ 4) นอนในท่มงบังเป็นวัตร

ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถร พบว่า ใช้วิธีการสอนแบบสมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน ด้านสมถกรรมฐานใช้วิธีการเจริญพุทธานุสติ โดยการกำหนดลมหายใจเข้าออกภาวนาพุท โธ พอง ยุบ และการนับลูกประคำ ด้านวิปัสสนากรรมฐานกำหนดอภินิหารปัจเจกขณะเป็นอารมณ์กรรมฐาน และพิจารณาสังขารรูปนามให้เป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ยึดแนวสติปัฏฐาน 4 เพ่งรูปนามเฉพาะหน้าเป็นอารมณ์ปัจจุบัน

อิทธิพลการปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถร พบว่า ด้านการศึกษาของสงฆ์พระสุพรหมยานเถร เปิดสอนธรรมศึกษา พุทธศาสนาวันอาทิตย์ จัดตั้งสำนักเรียนนักรธรรม จัดตั้งสำนักเรียนบาลี จัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมจักรสังวรกิตติขจรประชาสรรค์ เพื่อส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ทั้งพระภิกษุ สามเณร และนักเรียน มีลูกศิษย์ที่จบจากสำนักเรียนวัดพระบาทตากผ้าเป็นเจ้าคณะพระสังฆาธิการ ช่วยงานคณะสงฆ์หลายรูป ส่วนคฤหัสถ์รับราชการ เป็นคนดีของสังคมช่วยทำอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา

ด้านการเพิ่มศักยภาพวัดเป็นแหล่งปฏิบัติธรรม มีการแสดงพระธรรมเทศนาทุกวันพระ แต่งหนังสือธรรม บรรยายธรรม เขียนบทความ ปกป้องเทศนา ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรที่มีความรู้ความสามารถออกเผยแผ่ธรรมตามวัด โรงเรียน หมู่บ้าน และสถานีวิทย์ พัฒนาวัดให้โดดเด่นด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติธรรมด้วยการบรรพชา อุปสมบท บวชชีพรหมณ์

ด้านการส่งเสริมงานสาธารณะสงเคราะห์ ภายในวัดสร้างกุฏิ วิหาร อุโบสถ ศาลาการเปรียญ และสงเคราะห์จัดหาทุนทรัพย์ช่วยเหลือในการก่อสร้างสาธารณวัตถุได้แก่ วัด กุฏิ วิหาร ศาลาการเปรียญ และโรงเรียนต่างๆ ที่มาขอความช่วยเหลือ จัดทำน้ำประปา บาดาล และไฟฟ้า หมู่บ้านพระบาทตากผ้า

ด้านการดำเนินชีวิต สอนให้ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท มีความเมตตากรุณาต่อกัน มีความเคร่งครัดในศีลวัตร มีความสันโดษ อนุเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทั้งด้านความเป็นอยู่และการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร ตลอดจนการสงเคราะห์คนยากจน และงานสาธารณกุศล สงเคราะห์

คำสำคัญ: การปฏิบัติธรรมฐาน. พระสุพรหมยานเถร

Abstract

The thesis entitled ‘An Analytical Study of Meditation Practice in Line of Phrasubrommayanthera (Kruba Bromma Brahmachakko)’ has three objectives: 1) to investigate the historical background of Phrasubrommayanthera’s meditation practice. 2) to analyze the meditation practice in line with Phrasubrommayanthera and 3) to explore the influence of meditation practice in line with Phrasubrommayanthera. The study was conducted by the qualitative research method by analyzing the documents and in-depth interview from 12 experts of Buddhist monk and laypeople.

The results revealed that ; Venerable Phrasubrommayanthera was a meditator who practiced in accord with the Doctrine and Discipline viz.. contentment in living a simple life. having loving-kindness and compassion and generosity. He had a sense of modesty and observed the austere practices as 1) one-session’s practice. 2) forest-dweller’s practice and 3) any-bed-user’s practice.

Regarding the influence of mediation practicing in line with Phrasubrommayanthera. it found that he taught the Samathabhàvanà: concentration development and Vipassanà-bhàvanà: insight development. On the Samathabhàvanà: concentration development. he conducted the practitioner by the method called Buddhànussati or contemplation on the virtues of the Buddha with focusing on

breathing in and out. and counting beads. On the Vipassanà-bhàvanà: insight development. he conducted practitioners by Abhiñhapaccavekkhaõa or ideas to be constantly reviewed and considering on Mind and Matter as the Three Characteristics viz.; Aniccatà: impermanence. Dukkhatà: state of suffering and Anattatà: state of being not self or in line with the Satipaññhàna or the four Foundations of Mindfulness;

Regarding the influence of mediation practicing in line with Phrasubrommayanthera. it found that he provided schools for ecclesiastical education viz.. Buddhist Sunday School and Pariyattidhamma School for Dhamma and Pali education. In addition. he was a founder of a school named ‘Pariyattidhamma Prommacaksangvornkittikhachonprachasan’ to promote education for monks. novices and students. There were students who graduated from this school become the ecclesiastical officials. Many of the laymen who graduated from this school were government officials and were good examples of society and helped to foster the maintenance of Buddhism.

In terms of increasing the potential of the temple as a meditation center. it was found the sermons preaching on every Buddhist Holy Days. Compose Dhamma Books. Dhamma Lecture. Dhamma Article. and Miscellaneous Dhamma. In addition. the learned monks and novices were promoted to spread the Dhamma in temples. schools. villages and radio stations. The temple was developed by promoting and supporting the practice of Dhamma and ordinations.

On the promotion of public welfare. all facilities such as monk cells. assembly hall. ordination hall. sermon hall were built inside the temple. In addition. The Monastery Committee also provided financial support to the publics and in Phra Bat Tak Pha village. such as water supply. groundwater and electricity.

In term lifestyle. the people were conducted to live with precaution. having compassion to each other and strict in precepts. They have contentment in living a simple life and help to support each other. with helping the education of monks and novices. poor people and public charity work

Keyword : Meditation Practice. Phrasubrommayanthera

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาถือกำเนิดในประเทศอินเดียและได้เผยแผ่เข้ามาในดินแดนสุวรรณภูมิซึ่งรวมทั้งที่เป็นดินแดนของไทยในปัจจุบัน และดินแดนของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งอยู่ในราวประมาณ 3.000 กว่าปี พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงนับถือพระพุทธศาสนาทรงเป็นพุทธมามกะ และได้ให้ความอุปถัมภ์ค้ำชูพระพุทธศาสนาโดยตลอด คนไทยส่วนใหญ่ นับถือพระพุทธศาสนาจึงได้นำหลักคำสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นหลักสำคัญในการดำรงชีวิต ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและคนไทยผูกพันอยู่กับพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่าทุกหมู่บ้านจะมีพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมทางจิตใจคอยช่วยแนะนำแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น และมีวัดเป็นศูนย์กลางในการจัดงานต่างๆ ทั้งทางด้านสังคม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและอื่นๆ ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธทุกคน จึงมีอิทธิพลและความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทยหลายประการทั้งด้านอุปนิสัย ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านประเพณีและวัฒนธรรม ด้านการศึกษาของพระสงฆ์

พระภิกษุในพระพุทธศาสนาก็ได้รับการศึกษาตามแนวทางแห่งวิถีพุทธในสมัยนั้น การศึกษาของสงฆ์ในสมัยพุทธกาลมี 2 ประการ คือ 1. คันถธุระ ได้แก่ การศึกษาพระธรรมวินัยอันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า 2. วิปัสสนาธุระ ได้แก่ การเรียนกรรมฐานอันเป็นเครื่องมือหรืออุบายฝึกหัดจิตใจของตนเองให้สะอาดผ่องแผ้ว ปราศจากกิเลสอาสวะทั้งปวง (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. 2539: 2)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีกุศโลบายในการเผยแผ่ได้หลายวิธี อาทิ การปฏิบัติตนให้น่าเลื่อมใสของพระสงฆ์ การเป็นผู้รอบรู้ในหลักธรรมะ การแสดงธรรมได้ลึกซึ้งการพัฒนาชุมชน การสนับสนุนด้านการศึกษา การสงเคราะห์ประชาชนในด้านต่างๆ การจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดบรรพชาสามเณร การจัดบวชชีพราหมณ์ถือศีล 8 การจัดอบรมค่ายคุณธรรมจริยธรรม การจัดแสดงนิทรรศการทางพระพุทธศาสนาต่างๆ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นกระบวนการประชาสัมพันธ์ชักชวนให้ประชาชนหันมาเข้าวัด ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา ได้มาเรียนรู้หลักธรรม จูงใจให้พุทธศาสนิกชนน้อมนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติขัดเกลาจิตใจให้สูงขึ้นเป็นลำดับไป เพื่อให้เข้าถึงแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาในที่สุด (พระปลัดสามารถ ธมฺมธโร (ชีวะพถกษ). 2549 : 3) การศึกษาองค์ความรู้แนวปฏิบัติในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ที่ประสบผลสำเร็จในอดีตจึงเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการนำตัวอย่างที่ดีและข้อวัตรปฏิบัติบางประการที่เป็นเอกลักษณ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของท่านเหล่านั้นออกแสดงให้ประจักษ์พระสงฆ์ สามเณรและประชาชนทั่วไป ในบรรดาพระภิกษุผู้มีผลงานเป็นที่ประจักษ์และประสบความสำเร็จในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจโก) นับเป็นพระภิกษุรูปหนึ่งที่ประสบผลสำเร็จในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจโก) เป็นพระมหาเถระรูปหนึ่ง ซึ่งยึดมั่นอยู่ในหลักการดังกล่าวนี้ ท่านเป็นผู้มีปฏิปทาจริยาวัตรที่งดงาม มีความรู้ความสามารถทั้งด้านปริยัติและการปฏิบัติ สามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามแนวสติปัฏฐาน 4 อีกทั้งยังได้ส่งเสริมการศึกษาทั้งด้านคันถธุระ คือ การศึกษาค้นคว้าและบาลี ตลอดจนวิปัสสนาธุระ คือ การศึกษาด้านการปฏิบัติ จนเป็นที่ยอมรับทั้งวงการคณะสงฆ์และประชาชนทั่วไป การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจโก) มีปรากฏให้เห็นมากมาย อาทิเช่น งานบริหารกิจการพระพุทธศาสนา กล่าวคือ งานด้านการศึกษา งานด้านการปกครอง งานด้านการเผยแผ่ งานด้านสาธารณูปการ งานด้านศึกษาสงเคราะห์ และงานด้านสังคมสงเคราะห์ โดยเฉพาะงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ได้รับการยอมรับและเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วไป ชีวิตและผลงานดังกล่าวมานั้น กระจ่างกระจายอยู่ในเอกสารต่างๆ เทปบันทึกการเทศนาธรรม และการสอนกรรมฐาน จึงเป็นการยากและเป็นอุปสรรคสำหรับบุคคลทั่วไปที่ต้องการศึกษา ผู้วิจัยจึงพยายามอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษารวบรวมของท่านโดยละเอียด เพื่อจักเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาทั้งหลายโดยเฉพาะด้านการปฏิบัติกรรมฐาน ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองมั่นคง การปฏิบัติธรรมเป็นความมุ่งหมายสำคัญของพระพุทธศาสนา เพราะการเรียนรู้เป็นส่วนปริยัติ จะได้ผลก็ต้องมีการปฏิบัติ การปฏิบัติสำหรับบรรพชิต คือผู้บวชในพระพุทธศาสนาเบื้องต้น คือการปฏิบัติพระวินัย ซึ่งเป็นส่วนศีล แต่การปฏิบัติพระวินัยยังมีข้อที่ต้องปฏิบัติ ซึ่งเป็นส่วนศีลนั้น เป็นสิกขาที่หนึ่ง สืบขึ้นไปอีกคือสมาธิและปัญญา เมื่อมุ่งผลของการปฏิบัติที่สูงขึ้น ก็ต้องปฏิบัติในสมาธิและในปัญญาตามหลักพระพุทธศาสนา (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. 2556: 13) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์การปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจโก) มีประวัติการปฏิบัติกรรมฐานของพระสุพรหมยานเถรเป็นอย่างไร ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถรเป็นอย่างไร และอิทธิพลการปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถร เป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบศาสนกิจ การดำเนินชีวิต และเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ด้วยการปฏิบัติกรรมฐานสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติการปฏิบัติกรรมฐานของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจโก)
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจโก)
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลการปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจโก)

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิเคราะห์การปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจโก) เป็นหลัก โดยได้แบ่งประเด็นเนื้อหาที่จะศึกษาเป็น 3 ประเด็น คือ

- 1) ศึกษาประวัติการปฏิบัติกรรมฐานของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจโก)
- 2) ศึกษาวิเคราะห์การปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจโก)
- 3) ศึกษาอิทธิพลการปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจโก)

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก

ศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) กับบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ใกล้ชิด ลูกศิษย์ทั้งคฤหัสถ์ และบรรพชิต ของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจโก) เพื่อเสริมข้อมูลในด้านเอกสาร ดังนี้ 1) กลุ่มศิษย์ฝ่ายบรรพชิต จำนวน 8 รูป 2) กลุ่มศิษย์ฝ่ายคฤหัสถ์ จำนวน 4 คน รวมจำนวน 12 รูป/คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการทำการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ใกล้ชิด ลูกศิษย์ทั้งคฤหัสถ์ และบรรพชิตของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจโก) ในวัดพระพุทธรูปตากผ้า ตำบลมะกอก อำเภอลำปาง จังหวัดลำพูน ชุมชนในเขตจังหวัดลำพูน และจังหวัดใกล้เคียงเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยทำการศึกษา ตั้งแต่เดือน กันยายน พ.ศ. 2561 ถึง เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 รวม 6 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์การปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถร(ครูบาพรหมา พรหมจโก)” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

- 1) ศึกษาข้อมูลพระไตรปิฎก เอกสาร หนังสือ ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เทปบันทึกเสียง การเทศนากรรมฐาน ที่เกี่ยวกับศึกษาวิเคราะห์หลักคำสอนกรรมฐานของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจโก)

2)การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับชีวประวัติ ภูมิหลังการปฏิบัติกรรมฐานของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจกโก) วิเคราะห์การปฏิบัติกรรมฐานตามแนวคำสอนของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจกโก) และศึกษาอิทธิพลการปฏิบัติกรรมฐานตามแนวคำสอนของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจกโก)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ได้แก่ บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ใกล้ชิด ลูกศิษย์ทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิต ของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจกโก)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับใช้ในการวิจัยโดยศึกษาพระไตรปิฎก เอกสาร หนังสือ ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจกโก) โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 3) สร้างแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ต่อไปนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อมูลสำหรับสัมภาษณ์ประวัติการปฏิบัติกรรมฐานของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจกโก) ตอนที่ 3 ข้อมูลสำหรับสัมภาษณ์การปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจกโก) และศึกษาอิทธิพลการปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจกโก) 4) เสนอร่างแบบสัมภาษณ์การวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จัดเก็บรวบรวมในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) การเก็บข้อมูลเอกสาร (Documentary) โดยการศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เทปบันทึกเสียงเทศนา โดยศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับหลักคำสอนกรรมฐานของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจกโก) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) การเก็บข้อมูลภาคสนามหรือจากพื้นที่ ที่ทำการศึกษาวิจัย ซึ่งเป็นข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ทำการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยเทปบันทึกเสียง ทั้งนี้ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ ประมาณ 1-2 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งข้อมูลที่รวบรวมเกิดจากการประมวลเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยจัดลำดับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในรูปแบบการพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “ศึกษาวเคราะห์หลักคำสอนกรรมฐานของพระสุพรหมยานเถร (ครูบา พรหมมา พรหมจโก)” พบประเด็นคำตอบสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

ศึกษาประวัติการปฏิบัติกรรมฐานของพระสุพรหมยานเถร พบว่า

ครูบาพรหมา หรือ พระสุพรหมยานเถร เกิดวันอังคารที่ 30 สิงหาคม พ.ศ.2441 ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 12 ปีจอ ณ บ้านป่าแพ่ง ชีวิตวัยเด็กเรียนหนังสืออักษรลานนาและไทยที่บ้านจากพี่ชายที่บวชเรียน สมัยนั้นตามชนบทยังไม่มีโรงเรียนเปิดสอน อาศัยที่ได้ติดตามบิดามารดาไปวัดบ่อยๆ ได้เห็นพระพี่ชายที่บวชอยู่หลายรูป จึงเพิ่มความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 บ้านเมืองแห้งแล้ง ข้าวยากหามาแพง ทางการสยามก็เร่งรัดเกณฑ์ผู้คนไปเป็นทหาร ท่านรู้สึกไม่สบายใจ ทั้งเห็นพวกชายหนุ่มเพื่อนบ้านใกล้เรือนเคียง หนีไปบวชกันแทบทุกวัน ขณะนั้นท่านอายุ 15 ปี จึงตัดสินใจถือผ้าจีวรกับดอกไม้ธูปเทียน ไปขอบวชเรียนที่วัดป่าเหียง มีพระพี่ชายจัดการโกนหัวโกนคิ้วให้ ก่อนจะกราบขอบรรพชาเป็นสามเณรขึ้นแก้ว เป็นพระอุปชฌาย์ (ผศ.ดร.วสันต์ ปัญญาแก้ว). 2561 : 135 – 136) เมื่อท่านได้บรรพชาแล้วจึงได้ท่องจำบทสวดมนต์ และเข้าโรงเรียนประชาบาลจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เมื่ออุปสมบทแล้วจึงได้ศึกษานักธรรมด้วยตนเอง ในปี พ.ศ. 2462 ทางคณะสงฆ์ได้จัดสอบนักธรรมสนามหลวงขึ้น ณ จังหวัดเชียงใหม่ โดยพระมหานายกเป็นผู้นำข้อสอบมาสอบยังวัดพระเชตุพน ในครั้งนั้นมีพระภิกษุเข้าสอบจำนวน 100 รูป ผลการสอบปรากฏว่ามีพระภิกษุที่สอบผ่านจำนวน 2 รูป คือ ครูบาพรหมา และพระทองคำ วัดเชตุพน จังหวัดเชียงใหม่ นับว่าครูบาพรหมาเป็นพระรูปแรกของจังหวัดลำพูนที่สอบนักธรรมได้

หลังจากสอบนักธรรมได้แล้ว ท่านได้พยายามหาความรู้ด้านการปฏิบัติธรรมจากครูบาอาจารย์หลายรูป อาทิ พระครูพิทักษ์พลธรรม (ครูบาหวั่น มหาวโน) พระสุธรรมยานเถร (ครูบาอินทรจักรรักษา) ผู้เป็นพระพี่ชาย ครูบาแสน ญาณวุฑฒิ วัดหนองเงือก ครูบาบุญมา ปารมี วัดกอม่วง เป็นต้น

ออกธุดงค์ เมื่อครูบาพรหมาอายุได้ 24 ปี บวชได้ 4 พรรษา ท่านได้ออกธุดงค์ โดยครั้งแรกไปจำพรรษา ณ ดอยน้อย อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ หลังจากนั้นท่านได้ธุดงค์ไปในสถานที่ต่างๆ ทั่วภาคเหนือ และประเทศพม่า และได้จำพรรษาในเขตพม่าเป็นเวลาถึง 5 ปี ท่านได้จาริกธุดงค์ถึง 20

พรรษา โดยถือธุดงค์วัตร อยู่ป่าเป็นวัตร ออกบิณฑบาตเป็นกิจวัตร ฉันทาอาหารมือเดียว นุ่งห่มผ้าบังสุกุลเป็นวัตร ท่านเพียรพยายามอดทนด้วยวัตรปฏิบัติอันเคร่งครัดที่สุด

ผลงานของท่าน บุรณะวัดพระพุทธรูปตากผ้า ในปี พ.ศ. 2491 ครูบาพรหมาได้กลับมาจำพรรษา ณ วัดพระพุทธรูปตากผ้า และได้จำพรรษาอยู่วัดนี้เรื่อยมาจนมรณภาพ ท่านได้เป็นประธานอำนวยการบูรณะวัดพระพุทธรูปตากผ้า เช่น ต่อเติมยอดมณฑปวิหารครอบรอยพระพุทธรูปที่ครูบาศรีวัชย์ได้มาบูรณะไว้ สร้างพระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ กุฏิสงฆ์ ศาลาพระปริยัติธรรม นอกจากนี้ท่านยังได้สร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรม “พรหมจักรสังวรกิตติขจรประชาสรรค์” และเป็นประธานในการบูรณะวัดพระนอนม่อนช้าง วัดป่าหนองเจดีย์ วัดม่อนมะหิน วัดบ้านห้วย และวัดช้างค้ำ เป็นต้น

มรณภาพ ครูบาพรหมาได้บำเพ็ญสมณธรรมจนย่างเข้าสู่วัยชรา และได้เกิดอาการอาพาธ เข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาล ก่อนที่ท่านจะละสังขาร ในวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2527 ได้รับพระราชทานเพลิงศพในวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2531

ศึกษาวิเคราะห์การปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถร พบว่า

ถึงแม้ว่าการปฏิบัติธรรมในประเทศไทยจะมีหลายสำนัก มีแนวปฏิบัติที่หลากหลายเพื่อให้ถูกจริตกับผู้ที่มุ่งปฏิบัติธรรมให้ถึงความสงบจิตสงบใจ การปฏิบัติกรรมฐานตามแนวคำสอนของพระสุพรหมยานเถร (ครูบาพรหมา พรหมจโก) เป็นแนวการปฏิบัติธรรมรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเหมาะสมกับจริตของแต่ละบุคคล ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้วิเคราะห์ดังนี้

วิเคราะห์การปฏิบัติกรรมฐานตามแนวคำสอนของพระสุพรหมยานเถร พบว่า พระสุพรหมยานเถร จัดตั้งสำนักวิปัสสนากรรมฐานขึ้น โดยรับพระภิกษุสามเณร อุบาสกอุบาสิกาเข้าปฏิบัติธรรม ใช้วิธีการสอนแบบสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน โดยส่วนตัวของท่าน สมัยเริ่มแรกแห่งการธุดงค์ใช้วิธีปฏิบัติแบบง่าย ๆ ด้วยการสมาทานอธิฐานเอาธุดงค์วัตรและธุดงค์ธรรม ตามกำลังที่จะปฏิบัติได้ ผูกหัดเป็นคนสันโดษเล็กน้อย อยู่ง่าย ฉันทง่าย ปรับจิตใจให้เข้ากับธรรมชาติ พยายามฝึกใจให้อาหาญเป็นสมาธิธรรม ด้วยสมถภาวนามีพุทธานุสติ โดยการกำหนดลมหายใจเข้าออกภาวนาพุท โธ พอง ยุบ และการนับลูกประคำ ด้านวิปัสสนากรรมฐาน กำหนดอภินิหารปัจเจกขณะเป็นอารมณ์กรรมฐาน และพิจารณาสังขารรูปนามให้เป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ยึดแนวสติปัฏฐาน 4 เพ่งรูปนามเฉพาะหน้าเป็นอารมณ์ปัจจุบัน เป็นอารมณ์สมถกรรมฐานและเป็นบาทแห่งวิปัสสนากรรมฐานต่อเนื่องตามลำดับ แต่ยังคงใช้พุทธานุสติแนะนำนักปฏิบัติธรรมผู้ใหม่อยู่เสมอ

ศึกษาอิทธิพลการปฏิบัติกรรมฐานตามแนวของพระสุพรหมยานเถร พบว่า

ด้านการศึกษาของสงฆ์ พระสุพรหมยานเถร เปิดสอนธรรมศึกษา-พุทธศาสนวันอาทิตย์ เป็นการศึกษาพุทธศาสนาขั้นพื้นฐานสำหรับพุทธศาสนิกชนทั่วไป จัดตั้งสำนักเรียนนักธรรม (ธรรมภาคปริยัติขั้นพื้นฐาน และระดับกลาง) เป็นวิชาพุทธศาสนาขั้นพื้นฐาน สำหรับศึกษาพุทธศาสนาภาคภาษาบาลี สำหรับพระภิกษุ สามเณร จัดตั้งสำนักเรียนบาลี เป็นการศึกษาภาคปริยัติแผนกภาษาบาลี

พระภิกษุ สามเณร เปரியญ์ ส่งผลอย่างไร พรหมจักรสังวรกิตติขจรประชาสรรค์ คำนิตยภัตบำรุงการศึกษา

ด้านการเพิ่มศักยภาพวัดเป็นแหล่งปฏิบัติธรรม มีความเมตตาอนุเคราะห์ ปลุกฝังทัศนคติที่ถูกต้อง อบรมแนะนำพร่ำสอน เป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติ มีหลักสูตรการสอนแบบภาคปริยัติผ่านระบบการศึกษาธรรมศึกษา-พุทธศาสนาวันอาทิตย์ภาคภาษาไทย และภาคภาษาบาลี ส่วนภาคปฏิบัติเป็นการปฏิบัติกรรมฐาน ทำให้ใจเย็น มีการแสดงพระธรรมเทศนาทุกวันพระ แต่งหนังสือธรรม บรรยายธรรม บทความ ปกิณณกะเทศนา ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรที่มีความรู้ความสามารถออกเผยแผ่ธรรมตามวัด โรงเรียน หมู่บ้าน และออกสถานีวิทย์ ส่งเสริมและสนับสนุนการประพฤติปฏิบัติธรรมด้วยการบรรพชาอุปสมบท และบวชชีพรหมณ์ มีการพัฒนาวัดให้โดดเด่น ได้รับการยกฐานะวัดพระพุทธรูปตากผ้าเป็นวัดพัฒนา ได้รับการยกฐานะวัดเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ

ด้านการส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์ ภายในวัดสร้างกุฏิ ศาลาการเปรียญ สำนักพระปริยัติธรรม หอสมุด สร้างหอสงฆ์นำพระบรมสารีริกธาตุ สร้างโรงกลองและหอรฆัง สร้างอุโบสถธรรมศาลา ศาลาดาดฟ้า บูรณะซ่อมแซมหลังคาและต่อเติมยอดปราสาทวิหารจตุรมุข ภายในอำเภอบางช้าง อุโบสถ ศาลาการเปรียญ และกุฏิสงฆ์ วัดป่าหนองเจดีย์ วิหารและกุฏิสงฆ์ วัดม่อนมะหิน สร้างกำแพง ซ่อมอุโบสถ วิหาร และเจดีย์ วัดพระนอนม่อนช้าง สร้างวิหาร วัดมะกอก สร้างโรงเรียนประถมปลาย “พรหมาประชาอุทิศ” บ้านมะกอก จัดทำน้ำประปา บาดาล และไฟฟ้า หมู่บ้านพระบาท นอกจากนี้ยังจัดหาทุนทรัพย์ช่วยเหลือในการก่อสร้าง สิ่งสาธารณวัตถุให้แก่วัดและโรงเรียนต่างๆ ที่มาขอความช่วยเหลือ

ด้านการดำเนินชีวิต สอนให้มีความเมตตากรุณา มีความเคร่งครัดในศีลวัตร เป็นผู้ไม่สะสม มีความสันโดษ อนุเคราะห์ช่วยเหลือบำรุง ทั้งด้านความเป็นอยู่ และการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร ตลอดจนงานสาธารณกุศล สงเคราะห์คนยากจนโดยทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิเคราะห์การปฏิบัติกรรมฐานของพระสุพรหมยานเถระ (ครูบาพรหมา พรหมจโก) ผู้วิจัยนำเสนอหลักการปฏิบัติ และคำสอนวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางของพระสุพรหมยานเถระ วัดพระพุทธรูปตากผ้า สำนักปฏิบัติธรรมแห่งที่ 1 จังหวัดลำพูน ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

(1) ควรนำหลักการปฏิบัติกรรมฐานของพระสุพรหมยานเถระที่มีทั้งสมถะและวิปัสสนาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตเพื่อปลุกฝัง กล่อมเกลายาวชนให้เป็นคนดีในสังคม รู้จักแก้ไขปัญหาด้วยตนเองอย่างมีสติ ดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามแนวพระพุทธศาสนา

(2) ควรจัดโครงการอบรมพระวิปัสสนาจารย์ให้พระสงฆ์เป็นนักเผยแผ่ด้านการปฏิบัติกรรมฐาน ด้วยการฝึกอบรมพระสงฆ์ให้มีความรู้ ความเข้าใจในวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง สามารถนำไปสอนและปฏิบัติธรรม แก่อาภรณ์ได้ถูกต้อง

(3) วัดควรจัดโครงการส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชนเข้ามาปฏิบัติธรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และแก้ไขปัญหาในการทำงานด้วยการปฏิบัติกรรมฐาน

ข้อเสนอแนะการทํารายการต่อไป

(1) ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์

(2) ควรนำเอาแนวปฏิบัติของกรรมฐานพระสงฆ์ไปประยุกต์ให้พุทธบริษัท 4 ได้ปฏิบัติและวิเคราะห์ผลการปฏิบัติเพื่อสรุปให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

(3) ควรศึกษาความมั่งคั่ง สันโดษ ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อันเป็นปัจจัยสู่การมีจริยวัตรสำรวม เรียบร้อย สงบเสงี่ยมของพระสงฆ์

(4) ควรศึกษาความเป็นครูบาที่มีผลต่อการพัฒนาศาสนสถาน และสาธารณประโยชน์

(5) ศึกษากระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวกรรมฐานของกรรมฐานพระสงฆ์

เถร

References

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). คู่มือการจัดการศึกษาของสงฆ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

อินทจักรรักษา). วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปลัดสามารถ ธมฺมธโร (ชีวะพุกฤษ). (2549). “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินทปญฺโญ)”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วสันต์ ปัญญาแก้ว. ผศ.ดร. “เจตีย์ศรีครูบา: ศาสนสถานและความทรงจำทางสังคมในล้านนา”.

วารสารมานุษยวิทยา. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2561): 135 – 136.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. บัณฑิตกรรมฐาน. ม.ป.ท.: ม.ป.พ. 2556.